

**NOLES februar 2011**

**Hva vil det si å være skrive­lærer i  
alle fag?**

# Skriving etter Kunnskapsløftet

- ▶ Hvorfor skriving i fag?
  - styrker den grunnleggende ferdigheten som skriving er
  - fører til at elevene lærer mer i alle fag
- ▶ Innebærer skriving i fag noe annet enn skriving generelt?
  - G-faktor: generell skrivekompetanse
  - F-faktor: fagskrivingskompetanse (etter Evensen 2006)
- ▶ Hva kjennetegner skriving i ditt fag?

# Skriving i alle fag

## Frå Kunnskapsløftet:

- Å kunne uttrykkje seg skriftleg i RLE inneber å kunne uttrykkje kunnskapar om og synspunkt på religion og livssyn, etikk og filosofi. **Skriving** klargjør tankar, erfaringar og meiningar og er ei hjelp til å tolke, argumentere og kommunisere.
- Å uttrykkje seg skriftleg i matematikk inneber å løyse problem ved hjelp av matematikk, beskrive og forklare ein tankegang og setje ord på oppdagingar og idear. **Ein lagar teikningar, skisser, figurar, tabellar og diagram.** I tillegg nyttar ein matematiske symbol og det formelle språket i faget.

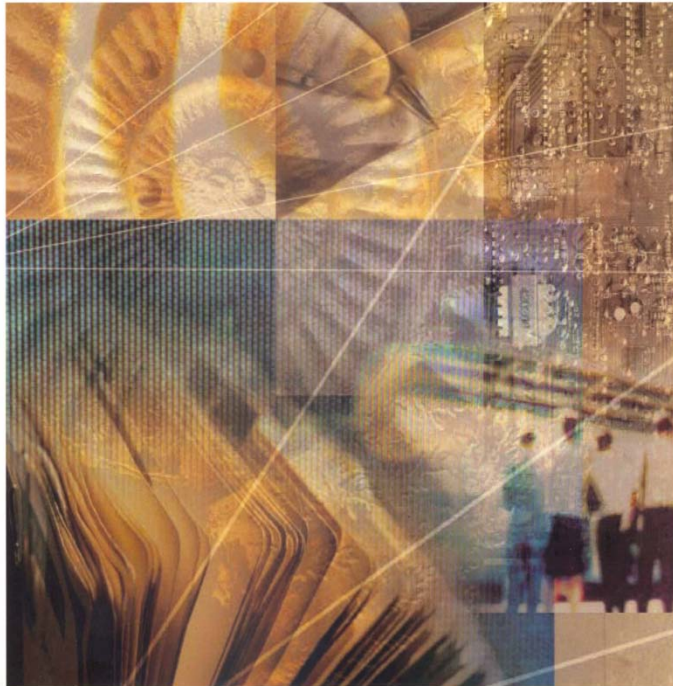


- Å kunne uttrykkje seg munnleg og skriftleg i naturfag inneber å beskrive opplevingar og observasjonar frå naturen. I naturfag er **skriftlege rapportar** frå eksperiment, feltarbeid, ekskursjonar og frå teknologiske utviklingsprosessar sentrale.

## Kunnskapsløftet – tung bær å bære?

*Underveisanalyse av styringsreformen i skjæringspunktet mellom politikk, administrasjon og profesjon*

Jorunn Møller, Tine S. Prøitz og Petter Aasen (red.)



UNIVERSITETET I OSLO  
DET UTDANNINGSVITSKAPLIGE FAKULTET

ils

INSTITUTT FOR LÆRERUTDANNING  
OG SKOLEUTVIKLING

NIFU  
STEP

## ➤ Evaluering av Kunnskapsløftet

- Har de ambisiøse ideene om styrkede basisferdigheter forandret skolen?
- Rapport fra NIFO STEP og ILS er nedslående lesing

## Viktige funn:

- Lesing assosieres med kurs for elever ”som strever”
- Regning og skriving koples til hhv matematikk og norsk
- Muntlig nevnes ikke annet enn på forespørse
- Digitale ferdigheter assosieres med utstyrspark og personalets kompetanse
- Samarbeid på tvers av fag forekommer i svært liten grad
- Så å si ingen av tiltakene som nevnes, er nye med reformen

”Samlet sett tyder vårt materiale på at læreplankravet om grunnleggende ferdigheter foreløpig ikke har ført til særlig endringer på skolenivå. Det gjelder både grunnskole og videregående, studieforbredende så vel som yrkesforbredende programmer” (Hertzberg 2009: 144)

# Hvordan utdanner vi gode skrive­lærere?

- ▶ Skrivning i lærerutdanninga
  - et verktøy for å lære
  - for at studentene skal bli bedre til å skrive selv
  - for at de skal lære noe om skriveopplæring genereltHvordan kan vi arbeide med alle sidene ved dette?
- ▶ Det som utvikler studentene som skrivere, kan også bidra til å utvikle dem som skrive­lærere:
  - skrive mye, lærerrespons, undervisning i skrivning, responsgrupper
- ▶ Viktig at det er integrert i alle fagene, fordi skrivning er svært ulikt i ulike fag

# Ny grunnskolelærerutdanning

I de nasjonale retningslinjene for GLU2 står det følgende om arbeid med de grunnleggende ferdighetene:

**"De grunnleggende ferdighetene [...] er både en forutsetning for utvikling av fagkunnskap og en del av fagkompetansen i alle fag.** Hvert enkelt fag har ansvar for at studentene får kunnskap om hvordan de kan jobbe med elevenes utvikling av de grunnleggende ferdighetene i faget. Pedagogikk og elevkunnskap skal legge til rette for at studentene tilegner seg en teoretisk overbygning om grunnleggende ferdigheter, som forutsetning for arbeidet med disse i ulike fag. [...] I grunnskolelærerutdanning 1-7 er det etablert en arbeidsdeling mellom pedagogikk og elevkunnskap og norsk når det gjelder disse ferdighetene i retningslinjene for de to fagene. **I grunnskolelærerutdanning 5-10, der norsk ikke er obligatorisk, har pedagogikk og elevkunnskap et større ansvar for innføringen i grunnleggende ferdigheter med vekt på området språk og læring. Perspektivene over må ivaretas ved utarbeidelse av programplaner for den enkelte institusjon".**

# Hvis alle lærere skal være skrivelærere, hvilken kompetanse trenger vi?

Tre grunnleggende tema:

- Skriveutvikling (vurdering og respons)
- Meningsfulle skrivesituasjoner
- Tankekriving vs. presentasjonsskriving

Er disse relevant for alle fag? Er det noe dere savner?



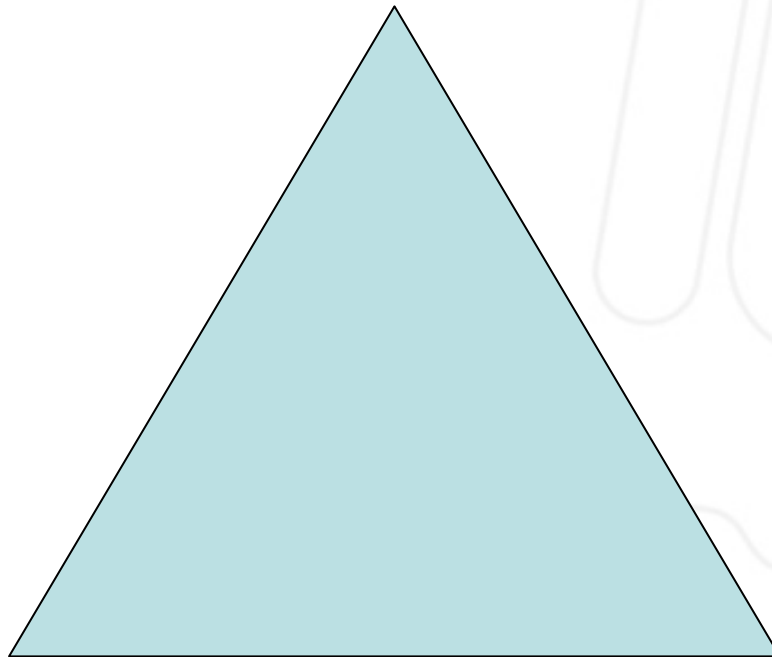
# Skriveutvikling: vurdering og respons

- ▶ Underveisrespons – eleven bør få mulighet til å revidere teksten sin (eksempel)
- ▶ Selektiv respons (hva er formålet med teksten)
- ▶ Respons som dialog
- ▶ Kommentarene må være forståelige
- ▶ Margkommentarer heller enn sluttkommentarer

# Meningsfulle skrivesituasjoner

**Fokus/ innhold/ å ha noe på hjertet**

**Form**  
(språk og  
mønster)



**Formål**  
(mottakere og  
situasjoner der det  
gir mening å skrive)

# Tenkeskriving og presentasjonsskriving

- ▶ Tenkeskriving:
  - prøve ut tanker
  - uttrykke erfaringer, forestillinger, kunnskap
  - skrive seg inn i en tekst
  - skriving uten tanke på sluttprodukt og vurdering  
(Ideer til oppgaver på [www.skriveresenteret.no](http://www.skriveresenteret.no))
- ▶ Presentasjonsskriving
  - skal være forståelig for en leser
  - gjennomarbeidet
  - større fokus på de formelle sidene ved språket (rettskriving, ortografi, sjanger osv)

(Se mer i f. eks. Dysthe m.fl. 2010, Hoel 2008)

# Nadderud videregående skole – skriving på tvers av fag

- ▶ Tverrfaglig samarbeid om skriving som grunnleggende ferdighet
- ▶ Lærerne får kjennskap til de ulike skriftkulturene elevene må forholde seg til.
- ▶ Timeplanfestet samarbeidstid en forutsetning for at det er mulig
- ▶ Norsklæreren ligger lavt

# SKRIVs ti teser om skriveopplæring i alle fag

1. Diskuter formålet med skrivearbeidet
2. Diskuter fagenes egenart, skap bevissthet om fagenes formål, fagspråk og teksttyper, og sammenhengen mellom kunnskap og språk
3. Diskuter vurderingskriterier både for innhold, form og bruk
4. Ta opp møtet mellom andres tekster og egen tekst (bl.a. kildebruk)
5. Arbeid med sjanger i alle fag, men uten sjangerformalisme
6. Gi konkret hjelp og støtte under planlegging og underveis i skriveprosessen. Maler kan være nyttige, men må ikke bli en tvangstrøye!
7. Gi presis og konkret respons/vurdering underveis og etter fullført arbeid
8. Fullfør skrivearbeidene
9. Snakk om og med tekstene: diskuter innhold, språk og struktur, og om teksten fungerer for sitt formål
10. Sett tekster i bevegelse: publiser, diskuter, bruk dem i undervisninga!

(I Smidt, J. 2010: *Skriving i alle fag – innsyn og utspill*)

# Litteratur

- Bratlie, E. m.fl. (red.)(2009): *Skriving i alle fag II – underveisrapport fra et samarbeidsprosjekt [...] Oslo: ILS*
- Dysthe, O. m.fl. (2010): *Skrive for å lære: Skrivning i høyere utdanning*. Oslo: Abstrakt forlag.
- Evensen, L.S. (2006): "Hvordan ser vi på utvikling av skrivekompetanser?" I Matre, S. (red.) *Utfordringer for skriveopplæring og skriveforskning i dag*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.
- Hertzberg, Frøydis (2009): "Skolen og grunnleggende ferdigheter" i rapporten *Kunnskapsløftet – tung bær å bære*.  
[http://www.udir.no/upload/Rapporter/2010/evakl/FIRE\\_andre\\_delrapport.pdf](http://www.udir.no/upload/Rapporter/2010/evakl/FIRE_andre_delrapport.pdf)
- Hoel, T. (2008): *Skriving ved universitet og høgskolar*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Lorentzen, R. og Smidt, J. (red.)(2008): *Å skrive i alle fag*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Smidt, J. (red.)(2010): *Skriving i alle fag – innsyn og utspill*. Trondheim: Tapir akademisk forlag.